

نکاتی چند درباره استانداردهای حسابداری اسلامی

نویسنده: شادیه رحمان

ترجمه و تلخیص:

دکتر پرویز سعیدی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول

مجتبی رجبی

مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول

معصومه عسگری

مدرس آموزش و پرورش

اشاره به این نکته که نویسنده مقاله مسلمان اهل سنت است و دیدگاه‌های فقهی مطرح شده در خصوص زکات با دیدگاه‌های شیعه تفاوت دارد ضروری است.

اندیشه حسابداری انگلیسی - امریکایی و مکتب‌های آنها مغایر با اصول اسلامی و اهداف آن می‌باشد و همین عامل اساس تشکیل اقتصاد اسلامی شده که در مقابل اقتصادهای غربی قرار دارد.

اقتصاد غربی در مقابل اقتصاد اسلامی اقتصاد اسلامی برپایه شریعت یا قوانین اسلامی است که ناظر به مسایل مادی و معنوی به صورت همزمان

برای پاسخگویی در برابر رشد فزاینده جهانی شدن بازار و اقتصاد تاکید فراوانی شده است. عده‌ای بر این باورند که استانداردهای بین‌المللی باعث افزایش سازگاری، درک و استنباط بهتر مسائل مالی شده است و در صرفه‌جویی زمان و مسائل مالی بسیار مفید می‌باشد. در ضمن درک تفسیر و تجزیه و تحلیل مالی را تسهیل می‌کند. اصول و قواعد ارائه شده براساس

هدف این مقاله، نشان دادن پاسخ به این سؤال اساسی است که چرا اصول و قواعد حسابداری انگلیسی - امریکایی نمی‌تواند در اقتصاد اسلامی به کار برده شود که بر مبنای زکات و بانکداری بدون ربا می‌باشد.

مقدمه

در سال‌های اخیر بر ارتقای سطح استانداردهای بین‌المللی حسابداری^۱

می‌باشد. اصل و اساس شریعت در این است که "امنیت و عدالت" (اقتصادی - اجتماعی) را برای آحاد جامعه به ارمغان آورد. شریعت به ما می‌آموزد که تمام ثروت‌های عالم از آن خداست. و ما منحصرأمانت‌دار این ثروت هستیم (قرآن مجید، سوره ۵۵ آیه ۷). نظام اقتصادی اسلام بر این باور استوار است که هیچ انسانی حق ندارد آنچه را از آن خود بداند که اساساً آفریده خدا یا ما حاصل تلاش دیگری است، (Haqiqi & Pomeranz, 1987, 153) این قوانین برای برقراری عدالت اجتماعی وضع شده، و تفاوت‌های اصلی بین اقتصاد غربی و اسلامی نیز در همین نکته "عدالت اجتماعی" است. در نظام‌های "اقتصادی مادی" حاکم بر غرب^۲ شخص به هر صورتی که بخواهد می‌تواند از مال و ثروت خود استفاده کند بدلیل اینکه آنها "حق کامل و غیرمشروط" خود را، اهرمی ضروری برای زندگی می‌دانند و تنها هدف چنین اقتصادی "ثروت اندوزی" است (Shafi, 1979) برعکس در اقتصاد اسلامی، چنین حقی برای اشخاص در نظر گرفته نمی‌شود بلکه آنها صرفاً به عنوان امانت‌داران آن ثروت محسوب می‌شوند و قوانین از طرف خداوند وضع و ابلاغ می‌رند. هیچ فردی نباید اموال و ثروت خود را هدر دهد.

"ثروت‌های دنیا نصیب آن دسته از افرادی می‌گردد که آن را از خدا بخواهند و آنهایی که به آن نیاز دارند." و "ثروت اندوزی" در اقتصاد اسلامی وجود ندارد.

در ادامه، چند نمونه از تفاوت‌های اقتصاد اسلامی و غربی به صورت

خلاصه ذکر شده است. اقتصاد غرب نمی‌تواند مسائل فرامادی را درک کند ولی در اقتصاد اسلامی درک مسائل فرامادی امکان‌پذیر است. یکی از مهم‌ترین اهداف اقتصاد اسلامی این است که به جای آنکه ثروت در دست شمار معدودی باشد، در جامعه جریان پیدا کند تا فاصله بین طبقات فقیر و غنی روز به روز کمتر شود و به صورت عملی آثار مطلوب خود را بگذارد.

البته موسسات مختلفی برای دستیابی به این اهداف در جامعه تاسیس شده است. تکلیف زکات در واقع وارد کردن نوعی فشار روی ثروتمندان برای تقسیم ثروت خود با فقیران و مستمندان است، جلوگیری از ربا و سودهای کلان نامشروع از روش‌های دیگر به شمار می‌رود. حتی این موسسات نیز با موسسه‌های مشابه خود در اقتصاد غرب بسیار متفاوت هستند.

زکات^۳ یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین بنیان‌های اقتصاد اسلامی، زکات است. از لحاظ رده اقتصادی، در جایگاه دوم و از لحاظ اهمیت موضوع، وظیفه شرعی هر مسلمان است. زکات به معنای واقعی "تزکیه" است. کسانی که میزان ثروتشان از حد نصاب معلومی فراتر رود ملزم به پرداخت بخش ناچیزی از مال خود برای تصفیه و تزکیه ثروت خواهند شد تا از گناه حرص و طمع دور بمانند.

زکات به عنوان جزء لاینفک اقتصاد اسلامی در نظر گرفته شده است. هدف آن "ریشه کنی فقر" از طریق توزیع عادلانه ثروت بین طبقه آسیب‌پذیر و

محروم جامعه است. البته این مراکز، خیریه نیستند ولی درصدد کمک به مستمندان هستند. زکات ثروت را در جامعه به گردش می‌اندازد و اگر به صورتی سازمان‌یافته انجام شود در جامعه اسلامی سطوح و کیفیت زندگی مردم را به گونه‌ای چشمگیر ترقی خواهد داد.

اگر ثروت شخصی از حد معمول (۵۸ گرم طلا یا فرائر) تجاوز کند باید زکات بپردازد، البته برای اشخاصی که ثروت آنها به این حد نرسیده، نیز پرداخت زکات واجب است. البته اولویت از خانواده‌های پردرآمد به خانواده‌های کم درآمد خواهد بود و برای محتکران نیز مجازات‌هایی در نظر گرفته شده است. در دین اسلام، بر تاسیس مراکز خیریه توزیع زکات تاکید شده است که به صورت داوطلبانه اداره می‌شوند. در کشورهای غربی، مالیات معنای خوبی برای مردم ندارد و معمولاً سعی می‌کنند که از پرداخت آن، سرباز زنند. در سیستم اسلامی پرداخت زکات، وظیفه‌ای شرعی است و نوعی عبادت به‌شمار می‌رود. و کسی که درصدد کاهش میزان زکات خود برآید گناه بزرگی را مرتکب شده است. به مسلمان‌ها آموخته می‌شود که تا از ثروت خود به نحو سخاوتمندانه‌ای استفاده کنند. زکات در حقیقت نوعی قرض دادن به خداست که خداوند خود بازپرداخت و حتی پاداش آن را به هر صورت در این دنیا و در جهان آخرت پذیرفته است.

نحوه اجرای زکات

زکات در مسائل شخصی و حقوقی و

تجاری کاربرد دارد. جوامع اسلامی، تنها جوامعی هستند که پرداخت زکات شخصی و تجاری افراد از مسئولیت‌های سنگین آنها محسوب می‌شود. زکات نوعی مالیات‌گذاری بر ثروت است که متفاوت با وضع مالیات در سیستم اقتصاد غربی‌ها می‌باشد. در اقتصاد اسلامی، اهرم‌های سیاسی تأثیر زیادی بر نحوه جریان یافتن این موارد مالی نخواهد داشت.

میزان زکات ۲/۵ درصد کل ثروت اندوخته شده است و به صورت سالانه قابل پرداخت می‌باشد. سال مالی ممکن است در هر زمانی در طول سال اتفاق بیفتد، ولی در عمل اکثر افراد، آخر سال مالی را قبل از فرارسیدن ماه رمضان یعنی نهمین ماه از سال اسلامی در نظر می‌گیرند.

زکات را می‌توان به دو صورت نقدی و غیرنقدی (جنسی) پرداخت کرد. پول نقد به صورت چک بانکی، سهام شرکت‌ها، کالا، بخشی از سود فروش یا خرید زمین است. کالاهای دولتی که به منظور استفاده خریداری شده‌اند و نه برای فروش از مالیات معاف می‌باشند. هم چنین کالاها فاسدشدنی از پرداخت زکات معاف می‌باشند.

(Iqbal, Z., & M. Amerah, 1990)

ارزش‌گذاری برای اهداف زکات

ارزش‌گذاری براساس میزان پول موجود خواهد بود و براساس معیارهای (cocoa) و معادل پول رایج آن کشور است. ارزش منابع غیرمالی از قبیل زمین، باغ و مغازه از طریق سیستم‌های ارزش‌گذاری موجود برآورد می‌شود و میزان زکات آن مشخص می‌شود. در

ضمن تعیین تناسب میان شرایط سنی پرداخت‌کنندگان زکات و میزان آن از دیگر ویژگی‌های اختصاصی این بخش بوده و غیرقابل اغماض است. قوانین زکات توسط اصول پذیرفته شده حسابداری^۵ (GAAP) پذیرفته شده و در مورد مشکلات اجتماعی در این زمینه، راه حل‌هایی نیز در نظر گرفته شده است.

ارزش‌گذاری موجودی‌ها

برطبق اصول پذیرفته شده حسابداری، ارزش‌گذاری روی موجودی‌ها باید طوری باشد که اقل قیمت تمام شده یا ارزش بازار^۶ در نظر گرفته شود و این بدان معناست که موسسات اسلامی نمی‌توانند از اصول مذکور نمی‌توانند پیروی کنند و دلیل آن مغایر بودن قوانین آنها با قوانین زکات است.

ارزیابی حساب‌های دریافتی

در قوانین اسلامی در این مورد نیز قوانین خاصی وضع شده است که در سیستم انگلیسی - آمریکایی چنین چیزی وجود خارجی ندارد.

مفهوم محافظه‌کاری

سیستم حسابداری انگلیسی - آمریکایی نگرش محافظه‌کاری را دنبال می‌کند. این نگرش روش‌های مقابله با اتفاقات پیش‌بینی نشده را ارائه می‌کند و به ما یاد می‌دهد که چگونه پیش از انجام هرکاری، در شرایط عدم اطمینان از وقوع رخدادهای ناخواسته جلوگیری کنید. محافظه‌کاری در تربیت و نظام اعتقادی (یا سیستم اقتصادی اسلامی)

سیستم بانکی بدون ربا

ربا یا بهره ثابت تمایل ثروتمندان را برای انباشت ثروت بیشتر می‌کند و حس حمایت از هم‌نوع را در جوامع اسلامی از بین می‌برد و سود سرمایه را بدون ریسک و خطر و خسارت در اختیار آنها قرار می‌دهد. بهره یکی از مهم‌ترین دلایل توزیع ناعادلانه ثروت است. میزان بهره ثابت باعث می‌شود سرمایه‌گذار از سودی اطمینان حاصل کند که به دست خواهد آورد و بعد از مدتی سود حاصل از سرمایه‌گذاری خود را به دست آورد که کارگران زیادی برای آن زحمت کشیده‌اند و پیامد طبیعی این امر آن است که ثروتمندان بدون هیچ دغدغه‌ای از سود سرمایه خود بهره‌برداری کنند و در حالی که سرمایه آنها در چرخه بازار هیچ کمکی به افراد بی‌بضاعت نکند. در نتیجه، اصل این مساله از دیدگاه اسلامی مردود، نامشروع و دور از انصاف است.

دلایل نامشروع بودن بهره از این قرار است:

بهره یعنی بدون هیچ تلاشی پول به دست آوردن که باعث ایجاد عادت ناپسند به این مساله در بین مردم می‌گردد و آنها را از ایجاد فرصت‌های شغلی باز می‌دارد. در قرن ۱۹ در انگلستان چنین وضعی بوجود آمد، در آن زمان مردم از سرمایه‌های خود برای

بدست آوردن بهره بیشتر استفاده می‌کردند و زمانی را به کار و فعالیت اختصاص نمی‌دادند. همچنین بهره باعث خواهد شد که مردم از کمک به یکدیگر اجتناب کنند یعنی برای کمک به کسی پول قرض ندهند و انگیزه کافی برای افراد دیگر در کمک به همتی باقی نگذارند. بهره گرفتن نوعی استثمار است و شخص مقابل را در شرایط بسیار بد برای پرداخت آن قرار می‌دهد.

سیستم سود و زیان اسلامی^۷

اسلام به جای بهره ثابت، احتمال خطر و زیان سرمایه را پیشنهاد می‌کند، در اسلام پولی که قرض داده می‌شود در جهت کمک به همتی است و نه به دست آوردن سود. در سال‌های اخیر بانک‌های اسلامی در کشورهای اسلامی از قبیل عربستان سعودی و مصر، گسترش فراوانی یافته‌اند. این بانک‌ها برپایه سیستم سود و زیان اسلامی عمل کرده و سودی دریافت نمی‌کنند.

حقیقی و پومرانز (۱۹۸۷) تعدادی از برنامه‌های بانکی را به شکل زیر فهرست کرده‌اند که برپایه سیستم سود و زیان اسلامی است.

(۱) مضاربه: بانک به عنوان شریک مالی عمل می‌کند و نیاز مالی را برای شما تامین می‌کند.

(۲) مرابحه: برای خرید کالاها و غیره شما باید بعد از فروش، سود آن را به بانک تحویل دهید ولی بانک در خسارت‌ها هیچ دخالتی نخواهد کرد.

(۳) مشارکت: بانک قسمتی از سرمایه را برای کار شما تامین نموده و خسارت‌ها و سود آن را تقسیم می‌کند.

(۴) اجاره: بانک قسمتی از تجهیزات جانبی را برای شروع خریداری می‌کند و قراردادهای خرید نیز به اسم بانک مذکور خواهد بود. در مضاربه شخصی که پول را از بانک می‌گیرد پول مورد نظر را به صورت دوره‌ای به بانک باز می‌گرداند.

مسائل حسابداری مربوط به بانکداری بدون بهره^۸

در حال حاضر، بسیاری از کشورهای اسلامی مانند عربستان سعودی، دو نوع گزارش حسابرسی ارائه می‌کنند که یکی مربوط به بانک مرکزی و دیگری مربوط به سهامداران و شرکای آنها می‌باشد (Tokunga, Blackeway-Philips & Aitken, 1989)

در عربستان سعودی با هدف این که معیارهای حسابداری و حسابرسی، مورد حمایت بیشتری قرار گیرد؛ بانک‌های اسلامی تحت فشار قرار گرفتند، اما از آنجا که این مبحث از تازگی خاصی برخوردار است، هنوز معیار خاص حسابرسی یا حسابداری برای بانک‌های اسلامی وضع نشده است. (اولین بانک اسلامی به شیوه مدرن در سال ۱۹۷۱ شکل گرفت). به علاوه معضل دیگر، پیرامون زکات و حسابداری دولتی، پذیرش فنون حسابداری به شیوه انگلیسی-امریکایی (غربی) می‌باشد که خود مشکل را دو چندان کرده است.

نتیجه‌گیری

اقتصاد اسلامی از جنبه‌های بسیاری با موازین حسابداری غربی متفاوت است. فنون حسابداری انگلیسی -

امریکایی (غربی) نمی‌تواند در اقتصاد اسلامی به کار رود. لذا استانداردهای حسابداری بین‌المللی برپایه چنین فونی (فنون حسابداری غربی) خود مشکلات زیادی را برای جوامع اسلامی سراسر جهان به همراه خواهد داشت.

بنابراین نیاز به وضع معیارهای حسابداری منطبق با نیازهای جوامع اسلامی، بیش از پیش احساس می‌گردد تا به چنین جوامعی تضمین دهد که چنین معیارهایی با کمک استانداردهای حسابداری بین‌المللی و نه غربی وضع شده است.

ضمیمه

نرخ زکات

عموماً حدکف (آستانه) نرخ زکات ۲/۵ درصد دارایی‌های جمع شده^۹ می‌باشد.

اما این نرخ برای انواع مختلف دارایی تفاوت دارد. قانون کلی آن است که هرچه هزینه کار و سرمایه درگیر در تولید کمتر باشد میزان زکات بالاتر می‌رود (Siddigi, 1982).

این مساله برپایه این اعتقاد است که این خداوند است که معاش انسان را تامین می‌کند در صورتی که کار و سرمایه ناچیزی برای تولید، هزینه گردد؛ به این مفهوم است که باقی آن محصول، همگی هدیه‌ای از جانب خداوند می‌باشد. لذا بهتر است درصد بیشتری از تولید تحت عنوان زکات به خداوند بازپس داده شود.

نمونه‌ای از این قانون در تعیین نرخ زکات برای زمین‌های آبی و دیم در گذشته می‌باشد، نرخ زکات برای زمین دیم بیش از این نرخ برای زمین آبی

می باشد. در زمین آبی باید برای آبیاری، هم کار صورت گیرد و هم باید برای آبیاری، منابعی هزینه گردد. اما در زمین دیسم آب لازم از باران الهی تامین می گردد. لذا نرخ بیشتری از زکات به آن تعلق می گیرد.

لذا هر ثروتی که حاصل کار و هزینه ناپیچ باشد دستخوش بالاترین حد زکات یعنی ۲۰ درصد می گردد. که برای نمونه می توان به پیدا کردن گنجینه و

غرامت جنگی، (زیرا در اسلام جهاد فقط در راه خدا صورت می گیرد و ثروت و غرامت حاصل کاملاً غیرطبیعی و ناخواسته می باشد) اشاره داشت. اما آن ثروتی که نیاز به تلاش بیشتری دارد؛ (دام ها و محصولات) هنوز هم مبتنی بر خواست الهی است و مشمول زکات اما به میزان کم تر یعنی ۵ تا ۱۰ درصد می گردد. و اگر ثروت مستلزم حداکثر تلاش

گردد مشمول حداقل نرخ زکات یعنی ۲/۵ درصد می گردد که برای نمونه می توان به جمع آوری پول نقد اشاره داشت زیرا تجارت خطر زیان و ضرر را نیز در بر می گیرد و منوط به زکات و شم تجاری فرد نیز می باشد (Siddiqi, 1982).
نمایشگر ۱ میزان زکات رایج در صدر اسلام (حدود ۶۰۰ سال پس از میلاد مسیح) را نمایش می دهد.

نمایشگر ۱

انواع	حداقل (حد نصاب)	مقدار یا تعداد	درصد
پول نقد (درهم)	۲۰۰ درهم	۵ درهم	۲/۵ درصد
پول نقد (دینار)	۲۰ دینار	۵ درهم	۲/۵ درصد
شتر	۵ نفر	۱ رأس گوسفند	۲۰ درصد
گاو	۱۰ رأس	۱ رأس گوسفند	۱۰ درصد
گوسفند	۲۰ رأس	۱ رأس گوسفند	۲/۵ درصد
غلات آبی	۵ بار شتر	—	۵ درصد
غلات دیسمی	۵ بار شتر	—	۱۰ درصد

هر چند، این عقیده به عنوان یک مبنا می باشد اما حدودی که افراد آن را دنبال می نمایند از حوصله این مقاله خارج است.

آنچه که از نوشته های اولین دانشمندان لیبرال (میل و بنتام و لاک^{۱۰} که از نگاه آنها شخص به عنوان "فرد منفعت جو" تعریف می گردد) برمی آید؛ تنها خوشبختی ملاک ارزشی می باشد و این باور براندیشه های «فریدمن»^{۱۱} نیز مستولی می باشد که تنها نقش و وظیفه مهم تجارت، بالابردن سود است. از آنجا که در هر جامعه ای تفاوت درآمدی به چشم می خورد، لذا اسلام وضع قانون را تشویق می نماید (Alam, 14

Unpublished) در قرآن صراحتاً آن دسته از افرادی بیان شده اند که زکات به آنان تعلق می گیرد: «نیکوکار کسی است که دارایی خود را در راه دوستی خدا به خویشان و یتیمان و فقرا و در راه ماندگان و نیازمندان بدهد و در راه آزاد کردن بندگان صرف کند و نماز به پا دارد و زکات مال را به مستحقان پردازد. (قرآن کریم. سوره بقره آیه ۱۷۷)

مواد خام در صورتی مستحق زکات می گردد که تاجر آن را به صورت خام خریداری نماید ولی اگر به وسیله صنعت گران و تولیدکنندگان به منظور ایجاد کالای جدید تولیدی خریداری گردد مشمول زکات نمی گردد.

از آنجا که شرکت ها مبادرت به خرید سهام جهت دریافت سود کنند، لذا قیمتی که سهام خریداری می شود کمتر از قیمتی است که شرکت انتظار فروش آن را دارد (به جز مواردی که سهام دچار زیان گردیده یا به روز نمی باشد).

به عنوان نمونه، می توان به کشورهای فقیر آمریکای جنوبی^{۱۲} اشاره کرد که مجبور به پرداخت سود بدهی های کلان خود به کشورهای خارجی می گردند. قسط های اولیه هر بازپرداخت، سود بیشتری نسبت به اصل پول را دربر می گیرد و لذا بازپرداخت آن، خصوصاً برای

نوم افزارهای یکپارچه مالی اداری

کاکتوس

ابزاری کارآمد در دست مدیران

کاکتوس CACTUS

- حسابداری
- انبارداری
- خرید و فروش
- چک
- صندوق
- کنترل موجودی تولید
- قیمت تمام شده
- حقوق و دستمزد
- دبیرخانه
- سرویس مشتری
- حمل و نقل
- بخش مویرگی
- قرض الحسنه
- حق العمل کاری
- بیمه‌نگاری، ...

تحت انواع ویندوز و شبکه
SQL Server

شرکت کاکتوس کامپیوتر

۸۸۴۲۷۱۳۰

۸۸۴۴۴۲۱۹

۰۹۱۲-۳۲۲۳۸۰۳

تهران، سهروردی شمالی،

مقابل پمپ بنزین، پلاک ۱۸،

طبقه هفتم، واحد شرقی

WWW.cactus.ir

monetary system. Leicester: The Islamic Foundation.

7- Choi, F. & Mueller, G. (1992). International accounting, 2nd ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

8- Clarke, F., Craig, R. & Hamid, S. (1996). Physical asset valuation and zakat: Insights and implications. *Advances in International Accounting*, 9, pp. 195-208.

9- Crane, R. (1981). Islamic commercial law in contemporary economics. Embassy Handbook. Washington, DC: U.S. Department of State

10- Darvas, N. (1964). Wall Street. th other Las Vegas. New York: Lyde Stuart.

11- Faris, N. (1966). The mysteries of almsgiving: A translation from the Arabic of the Kitab Asrar al-Zakah of Al-Ghazzali's Ihya "Ulum al-Din. Beirut: The American University of Beirut.

12- Friedman, M. (1953). Essays in positive economics. Chicago: University of Chicago Press.

13- Haqiqi, A. & Pomeranz, F. (1987). Accounting needs of Islamic banking. *Advances in International Accounting*, 1, pp. 153-168

14- Hicks, J. (1942). The social framework. London: Oxford University Press.

15- Iqbal, Z. & Amerah, M. (1990). Public Finance in Islam.

16- Lahore: Readers Publishers. (1982). "Islam and Financial Intermediation" IMF Staff Papers, 29

17- Mathews, M. & Perera, M. (1996). Accounting theory & development, 3rd ed. Melbourne: Thomas Nelson Australia

18- Shafi, M. (1979). Distribution of wealth in Islam. Karachi: Ashraf Publications.

19- Siddiqi, S. (1982). Public Finance in Islam. Delhi: Adam Publishers.

20- Tokunga, T., Blakeway-Phillips, M. & Aitken, R. (1989). Accountancy-Bank audit: Abreast of the trend (Part 2). *Banker*, 139(764), pp. 18-23.

کشورهای فقیر امری مشکل است.

منابع و ماخذ

این مقاله ترجمه آزادی از مقاله زیر است:

Rahman, Shadia, "Islamic Accounting Standards", www. Islamic. Finance.net.

بی‌نوشت‌ها:

- 1- international accounting Standards
- 2- western materialistic economies
- 3- Zakat
- ۴- مستنظور از (Continuously Contemporary accounting) سیستم حسابداری سازگار با محیط است و روشی از حسابداری که در اجرای آن وضع مالی شرکت را با توجه به توانایی آن برای سازگاری با شرایط محیط تعیین می‌کند؛ شرکت می‌تواند از تغییر در سطح عمومی قیمت استفاده کند.
- 5- Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)
- 6- Lower of cost or market value
- 7- Islamic Profit and Loss System
- 8- Free interest
- 9- audited Statement
- 10- accumulated assets
- 11- mill, Bentham and Locke
- 12- Friedman.s
- 13- South America.

سایر منابع و ماخذ

- 1- Abalkhail, M. (1991). Arab banking: After the crisis. *Euro money*, December 1991, pp.86-7
- 2- Abdelsalam, M. (1990). The use of corporate financial reports by investors in Saudi Arabia.
- 3- *Advances in International Accounting*, 3, pp. 25-39.
- 4- Alam, K. (Unpublished). The influence of Shariah on the financial system of an Islamic state.
- 5- Chang, S & Khumawala, S.(1994). Cultural influences and governmental accounting systems: A comparative analysis of three developing countries, *Advances in International Accounting*, 6, pp 319-334
- 6- Chapra, M. (1986). Towards a just